№ 52 ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 20 **1899** ՇԱԲԱԹ ՄԱՐՏԻ 20 № 52

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅ **1899** ԹՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(27-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ»; իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Ալէքսանդրոպոլից. Նամակ Նոր-Բայազէտի գաւառից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Անգլիա. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Դատաստանական դահլիճից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Պարզ խօսելը, որոշ ու դրական կերպով մտքի ձևակերպելն ու պաշտպանելը մի շնորհք է, որից խպառ զուրկ է Էջմիածնի «Արարատում» հանդէս եկած հրապարակախօսութիւնը: Ի՞նչ է նշանակում գրել մի հարցի մասին, բայց քաջութիւն չունենալ մի յայտնի հայեցակէտի հետևելու. ինչ է նշանակում մի կողմից խոստովանել, միւս կողմից արդարացնել, մի կողմից համաձայնվել, միւս կողմից պինդ գրկել փրկարար «բայցը»:—Նշանակում է մի օրինաւոր բան ասելու ցանկութիւն չունենալ: Վանական մթութիւնը, բառերի և փրազների անհեթեթ կուտակումները ոչ ոքին չեն կարող մի բան հասկացնել, ուր մնաց թէ համոզէին: Ահա «Արարատի» վերջին, փետրվարի, համարում գտնում ենք «Կրթված քահանաները և ժողովուրդը» անունով մի յօդուած: Հիմնական միտքը—դառն խոստովանութիւններն են, որոնցով Էջմիածնի աստուածաբանները ուզում են այժմ քաւել իրանց նախկին ոգևորութիւնները: Մենք վաղուց գիտենք, որ այժմ խոստովանում են թէ տգէտ քահանաների առաջին բազմութիւն կայ: Այժմ այդ անհերքելի փաստին աւելանում է և մի այլ դառն խոստովանութիւն: Հարց կայ, որ հոգևոր իշխանութիւնը անարժաններին է պարգևատրում: Եւ ահա Էջմիածնի պաշտօնական օրգանը գրում է.

Միթէ, ինչ վերաբերում է յատկապէս պարգևաբաշխութեան կամ փայլեր շնորհելուն՝ ամեն չափ ու սահմանից չի ելեր այն և յաճախ փոխանակ ստացողի պատիւը բարձրացնելու, ընդհակառակն նրա ծայրայեղ անարժանութեան պատճառով միայն ստացած պարգևի արժէքն է ձգում: Մենք գոնէ որչափ առիթ ենք ունեցել դիտելու՝ խիստ շատ ենք, տեսել մեր հոգևորականութեան մէջ անարժաններ պարգևատրած...

Այդ «գոնէ»-ն աւելորդ է. իրողութիւնը համառեա առանց բացառութեան մի և նոյնն է հաստատում և հէնց ինքը, պաշտօնական ամսագիրն էլ, մի աւելորդ անգամ ևս կրկնում է.

Անկասկած, քիչ չեն դէպքեր, երբ իշխանութիւնը գերադասում է անարժանին արժանաւորից. աշխարհի բան է այդ և որտեղ չէ լինում. բայց ըստ մեծի մասին կրկնում ենք, եթէ լաւ քննենք՝ կը գտնենք, որ արժանաւոր համարվածը իրան վայել դիրքի մէջ է՝ անարժանն է միայն անարժանաբար բարձր դիրքի հասել:

Այս սոփեստութիւնը շահագործվում է մի յայտնի նպատակով. անշուշտ երբ անարժան հոգևորականը վարձատրված է, իշխանութեան բարեհաճութիւնն է լիուլի վայելում—դա նշանակում է, որ անարժանութիւնը խրախուսվում է, որ արժանաւորը խորթ զաւակ է և նրան պէտք է, առնուազն, արհամարհել: Բայց Էջմիածնի սոփեստները ասում են. ոչ, մի և նոյն է, թէև անարժանն է պարգևների և ուշադրութեան արժանանում, բայց էլի բարձրը—արժանաւորն է: Դատարկ, անիմաստ փաստաբանութիւն: Մենք չենք ուզում ենթադրել, թէ կրօնական ամսագիրը «անարժանին արժանաւորից» գերադասելը գտնում է միմիայն կամիլավկաներ, լանջախաչեր, փիլոններ պարգևելու մէջ: Ի՞նչ են դրանք, եթէ ոչ իշխանութեան բարեհաճութեան նշաններ. բայց այդ բարեհաճութիւնը, բացի նշաններ տալուց, իշխանութիւն, դիրք, վճռող նշանակութիւնն էլ է շնորհում իր պարգևատրածներին: Ի՞նչպէս չը գանգատվի արժանաւորը, երբ նա մի կողմ է քշված, երբ նրան առաջ քայլելու իրաւունք չեն տալիս: Ո՞ւր է լօգիկան:

Արժանաւոր ասելով, «Արարատը» նկատի ունի այսպէս անուանված՝ ուսումնականներին: Դրանց վերաբերմամբ ահա ինչ է նա ասում.

Մեզանում ով մի որ և է դպրոցում եղել է, հանդէս է գալիս մեծ յաւակնութիւններով, իբրև ուսումնական մարդ, որին ամենքը ճանաչել և պատիւ տալ պարտաւոր են:

Միանգամայն ճիշդ է. մեզանում ով եղել է Գերմանիայի մի որ և է դպրոցում, սխոլաստիկայի համն առել է, գիտէ թէ ինչպէս են միջին դարերում մի վերացական հարց վճռել, նա արդէն հեղինակութիւն է. նրա համար պէտք է տեղ պատրաստել եկեղեցական վարչութեան կենտրոնում, տալ նրան դիրք, վճռելու, տնօրինելու, կրթելու, ղեկավարելու բացարձակ իշխանութիւն. չէ կարելի նրա գործերը քննել, չէ կարելի, օրինակ, ասել, որ այդ աստուածաբանը տգէտ է, ինտրիգան, չէ կարելի նրան ասել, որ գնայ մի որ և է գիւղում, մի որ և է Սալմաստում հովուէ ժողովուրդ: Իսկ երբ նրան, այդ յաւակնոտ աստուածաբանին կասէք թէ ինչու կորած, մոռացված են նրանից էլ լաւ կրթութիւն ստացածները, այդ ժամանակ միայն նա կասէ ձեզ.

Մեզանում առհասարակ ամեն դասակարգի, մանաւանդ թէ հասարակական ասպարէզներում ծառայող մարդիկ չափազանց պահանջող են: Մենք յաճախ տեսել ենք թէ ինչպէս Գերմանիայում կամ Ֆրանսիայում համալսարանական կրթութիւն ստացած երիտասարդներ ամենահամեստ ռոճկով (Ֆրանսիայում օր. 800—900 ֆր. կամ 300—350 ր.) հեռու յետ ընկած գիւղերն են գնում և այնտեղ էլ մնում ու ծերանում, առանց պարգևների ու բարձր պաշտօնների հետամուտ լինելու:

Գիտէք ինչու է մեզ մօտ այդպէս:—Որովհետև դուք ձեր վերաբերմամբ աւելորդ էք համարում այն, ինչ այնքան ցանկալի էք համարում ուրիշի վերաբերմամբ: Բայց ինչ ենք ասում: Էջմիածնի հրապարակախօսները, նրանք, որոնց տուած է բացատրելու, ղեկավարելու, որոշումներ դնելու արտօնութիւնը, ուսումնական հոգևորականներ իրանց շրջանից դուրս չեն էլ ճանաչում: «Բայց»-երով, «այնուամենայնիւ»-ներով գործող և ապրող մարդիկ վաղուց արդէն վճռել են, որ դրսի ուսումնական հոգևորականները արժանի էլ են իրանց դրութեան, որովհետև կարծում են թէ՝

Հոգևորական կարելի է լինել՝ հոգևորականութիւնը հնացած և անպէտքացած բան համարելով, ուրիշ լուսամիտների հետ մէկտեղ ծաղրելով նրան վերաբերեալ պարտականութիւնները:

Ահա թէ ինչպէս է սխոլաստիկ աստուածաբանութիւնը լուսցնում նրանց, որոնք կը կամենային իմանալ թէ ինչով են Էջմիածնի ֆավօրիտները բարձր ու արժանաւոր: Լաւ, հասու պէնք է. հաւատացողները նրանք են, որոնք գիտեն «նոր պղատոնական հեթանոս փիլիսոփայ Պղոտին եկեղեցու հայրերից տարբերել», ուստի և երևելի գիտնականներ են, կարող են արհամարհել այն հրապարակախօսներին, որոնք ծաղրում են այդ գիտութիւնը և որոնց դէմ այդ Պղոտիններին ճանաչողները մի փաստ բերել, մի բաց խօսք ասել չեն կարողանում: Մինչև երբ անքակապութեամբ ապրել:

*

Ուսանողական անկարգութիւնների մասին «Новости» լրագիրն էլ յայտնեց իր կարծիքը: Լրագիրը գոհութիւն է յայտնում, որ այս անգամ ուսանողական խառնակութիւնները անցան առանց զոհերի և ոչինչ աջողութիւն չունեցան նրանք, որոնք ուսանողական ամեն մի թիւրիմացութիւնը սիրում են ուռցնել, տալ նրանց պետական առաջնակարգ կարևորութիւն ունեցող հարցի կերպարանք և պահանջում են գտնել «արմատները», «աստառը» և այլն:

Դրանք պիտի լռէին այն բարձր մարդասի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Զրպարտութիւն մամուլի մէջ

(Նամակ Ռոստովից)

Մարտի 13-ին Տագանրոգի նահանգական դատարանի քրէական բաժինը, Ռոստով Դոնի վրա քաղաքում, դատարանի աւագ անդամ Ա. Է. Շորանգէի նախագահութեամբ, և դատարանի անդամ Ա. Ա. Բուղարինի, պատուաւոր հաշտարար դատաւոր Վ. Ի. Կովալէնսկու և քարտուղարի օգնական Վ. Վ. Մօխովի մասնակցութեամբ, քննում էր տեղական երդուեալ հաւատարմատար Գ. Խ. Զալխուշեանի գործը, որը մեղադրվում էր մամուլի մէջ զրպարտելու համար, Պատժական Կանոնագրութեան 1835 յօդուածի հիման վրա: Մեղադրվողին պաշտպանում էր երդուեալ հաւատարմատար Լ. Ե. Լէվէ: Դահլիճը լի էր ինտելիգենտ հասարակութեամբ, բազմաթիւ փաստաբաններով և տիկիններով:

Գործի հանգամանքները սրանք են. «Մշակ» լրագրի 1897 թւի մարտի 8-ի համարում «Գր. Զալխուշեան» ստորագրութեամբ տպագրված է մի խիստ յօդուած, որի մէջ հեղինակը, հրապարակ հանելով մի շարք զեղծումներ և յափշտակութիւններ, որ կատարել են հանգուցեալ բարեգործ Ն. Մ. Աջէմեանի կտակակատարները — «Приазовскій Край» լրագրի խմբագիր հրատարակիչ Ս. Խ. Յարութիւնով, վաճառական Պ. Խ. Քէչէջեան և այրին, Ի. Մ. Աջէմեան—ասում է. ա) որ կտակակատարները, Ս. Խ. Յարութիւնով, Պ. Խ. Քէչէջեան և Ի. Մ. Աջէմեան ամենայն ջանք գործ են դրել՝ որպէս զի անյայտ մնայ իսկական քանակութիւնը Ն. Մ. Աջէմեանի կայքի, որ իր առաջին կարողութիւնը նուիրել էր Նոր-Նախիջևան քաղաքին՝ խեղճ քաղաքացիների որդիների համար Աջէմեան տեխնիկական ուսումնարան հիմնելու նպատակով, և առանց դատաստանական պրիստաւի ու քաղաքի կողմից ներկայացուցչի, ազգական-էկսպերտների ներկայութեամբ՝ 100 հազար րուբլի արժէք ունեցող գինու ապրանքը գնահատել են 54 հազար րուբլի. և այս ցուցակագրութեան ժամանակ ներկայ եղող երկու կտակակատարներից մէկը, հանգուցեալի այրին, 6 ամսից յետոյ այս ամբողջ ապրանքը գնել է չնչին գնով. բ) որ յիշված կտակակատարները 6 ամիս առևտուր են արել և առևտրից ստացած մօտաւորապէս 10 հազար ր. վաստակը թագցրել են և հաշուի մէջ ցոյց չեն տուել. գ) որ կտակակատարները 20 հազար ր. գումարով օգտվել են առանց տոկոսի և մինչև այսօր իրանց գրպաններում են պահում 17 հազար ր. դ) որ կտակակատարները մօտ 100 հազար ր. ծախսելով՝ ոչ մի արդարացնող դոկումենտ չեն ներկայացրել. ե) որ նրանք, հակառակ կտակի իմաստին, մի տուն են շինել, ծախսելով նրա վրա անձեռնմխելի դրամագլուխը, և ապօրինի կերպով գինեվաճառանոցը ծախել են տիկին Աջէմեանին: Հեղինակը յօդուածը վերջացնում է՝ համեմատելով տգէտ և անկիրթ վաճառական հանգուցեալ Ն. Մ. Աջէմեանին, որ ցանկացել էր խեղճ ամբոխին օգնել, հիմնելով Նախիջևանում տեխնիկական ուսումնարան՝ ինտելիգենտ Ս. Խ. Յարութիւնովի հետ, որ համալսարանում աւարտել է իրաւաբանական գիտութիւնների դասընթացը, նշանակվել է կտակակատար և Նախիջևանի տեխնիկական ուսումնարանը դարձրել է Նախիջևանի Պանամա:

Կտակակատարները պ. Զալխուշեանի վրա գանգատ տուին Թիֆլիսի նահանգական դատարանը, որ, համաձայն պ. Զալխուշեանի խնդրի՝ գործը ներկայացրեց սենատին, որպէս զի նա քննվի Տագանրոգի նահանգական դատարանում: Սենատը ուկազով հրամանագրեց, որ գործի քննութիւնը այս վերջին դատարանին յանձնվի:

Այս ժամանակամիջոցում մեռաւ տիկ. Աջէմեան, իսկ պ. Քէչէճեանը, հակառակ քրէական դատ. կանոն. 303՛ յօդուածին, դատաստանական քննիչին չը ներկայացաւ, այնպէս որ իբրև մեղադրող դուրս եկաւ միայն պ. Յարութիւնովը, որի շահերը պաշտպանում էր երդուեալ հաւատարմատար Ի. Ֆ. Կուլեշով:

Պ. Նախագահողը կողմերին առաջարկեց հաշտվել, որին համաձայնութիւն յայտնեց պ. Զալխուշեան, պայման դնելով՝ որ կտակակատարները լրացնեն բարեգործական դրամագլխի պակաս գումարները:

Դատաստանական քննութիւնը շատ հարուստ նիւթ մատակարարեց: Վկաները ընդհանուր գծերով հաստատեցին «Մշակում» տպված յօդուածի բոլոր եզրակացութիւնները, բացի սրանից մատնացոյց եղան, որ պ. Զալխուշեան միշտ ձրի է վարում առհասարակ բարեգործական հիմնարկութիւնների գործերը, որ նա իր հաշուով, առանց վարձատրութեան, այս անգամ էլ պահանջի դատ սկսեց կտակակատարների դէմ, և դատարանը, համաձայն նրա միջնորդութեան, պարտաւորեցրեց վերջիններին՝ որ հաշիւ տան քաղաքին: Կտակակատարները վեց տարի գործը վարում էին՝ ինչպէս կամենում էին և

բական խօսքերից յետոյ, որոնք տարածվեցին ամբողջ Ռուսաստանում գահի բարձրութիւնից: Եւ կարող էր միթէ այլ խօսք լսվել Նրա բերանից, Որը նորերումս կոչում արաւ ամբողջ աշխարհին ընդհանուր խաղաղացման գործի մասին:

Լրագիրը ուշադրութիւն է դարձնում այն հանգամանքի վրա, որ ուսանողական խռովութիւնները միաբան ու միահամուռ էին:

Մենք մի ուրիշ դէպք չենք յիշում, երբ բարձրագոյն դպրոցներում սովորող երիտասարդութիւնը ցոյց տուած լինէր այդքան զարմանալի համերաշխութիւն: Ուսանողական անկարգութիւններ մեզ մօտ եղել են զանազան ժամանակ: Խռովութիւնները, որոնք սկսվում էին մի որ և է բարձրագոյն դպրոցում, արագ անցնում էին և մի քանի այլ դպրոցներ, բայց այնպիսի համերաշխութիւն, որ տեսանք վերջին անգամ, երբեք չէ եղել. միշտ եղել են և այնպիսի դպրոցներ, որոնք հեռու են մնացել խռովութիւններից: Այժմեան դէպքում այդպիսի բան չը կար:

Ի՞նչն է այդ համերաշխութեան պատճառը—հարցնում է լրագիրը և պատասխանում է.

Պարզ է, որ այդ պատճառները գտնվում են այն բանի մէջ, որ այժմեան դէպքում ամբողջ ուսանող երիտասարդութիւնը պաշտպանում էր իր մարդկային արժանապատուութեան զգացմունքը, այս բառի ամենասովորական, հանրամարդկային մտքով: Այստեղ չը կային յատուկ ուսանողական հարցեր. այստեղ ամենից քիչ կարող էր խօսք լինել քաղաքական տէնդենցիաների մասին — այստեղ երեւան եկան միայն այն խակ զգացմունքները, որոնց մեր երիտասարդութեան մէջ զարգացնելու մասին հոգ են տանում կամ պիտի հոգ տանեն ամենքը—թէ ծնողները, թէ դաստիարակիչները և թէ իւրը, կառավարութիւնը: Միթէ մեզ ամենափոքր հասակից չեն կրկնում թէ մարդը պիտի յարգէ իր մերձաւորի անձնաւորութիւնը և արժանապատուութիւնը և մի և նոյն ժամանակ պաշտպանէ իր սեփական անձնաւորութիւնը ամեն մի վիրաւորանքից: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ այդ անհրաժեշտ և կուլտուրական հանրակեցութեան համար պարտաճիր զգացմունքը աւելի հասունանում է այն հասակում, երբ մարդը դեռ համեմատաբար անհոգ է, երբ կեանքի հարուածները դեռ չեն կարողացել բթացնել նրա մէջ մարդկային հպարտութեան բարձրագոյն արտայայտութիւնները:

Լրագիրը խոստանում է ցոյց տալ թէ ինչ միջոցներ և կազմակերպութիւն է հարկաւոր՝ ուսանող երիտասարդութիւնը նորմալ պայմանների մէջ դնելու համար:

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

Մարտի 14-ին

Այսօր, ժամը $11^1/_2$-ին, տեղի ունեցաւ Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի կար ու ձևի դպրոցի հանդիսաւոր բացումը: Այս համեստ հանդէսը սկսվեց մաղթանքով, որ կատարեց հայ հոգևորականութիւնը: Ներկայ էին քաղաքագլուխ պ. Տէր-Պետրոսեան, վարչութեան անդամները, նոր ընդունված աշակերտուհիները և ժողովրդի մի բազմութիւն, որ լցրել էր սրահն ու նախագաւիթը: Գոհացողական մաղթանքներից յետոյ, տեղիս առաջնորդ Մխիթար վարդապետ Տէր-Մկրտչեան մի ճառ խօսեց, բացատրելով այն միտքը, թէ քրիստոնէական կրօնի հիմքը կազմող առաքինութիւնների մէջ առաջին տեղն է բռնում բարեգործութիւնը: Բացատրեց թէ աշխարհի նախնական և կիսավայրենի կրօններից սկսած մինչև ամենավսեմ սկզբունքներով օժտված քրիստոնէական կրօնը բարեգործութիւնը մի աստուածահաճոյ գործ են քարոզել, և թէ ճշմարիտ քրիստոնեայ լինել առանց ուրիշի ցաւին ցաւակից լինելու՝ անհնարին է: Ապա մի ակնարկ գցելով ընդհանրապէս Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան անցեալի վրա, ճառախօսը իր գոհունակութիւնը յայտնեց, որ ընկերութիւնը միշտ և ամեն տեղ, իր բազմաթիւ ճիւղերով, ծառայել է իր բուն նպատակին, ձեռնարկել է բազմաթիւ օգտաւէտ հիմնարկութիւնների, մատուցել է աւելի մեծ ծառայութիւններ, քան թոյլ էին տալիս իր սուղ միջոցները: Ապա յաջողութիւն ցանկանալով Բարեգործական ընկերութեանը և բարեմաղթութիւններ անելով տեղական ճիւղին, վերջացրեց իր ճառը:

Նրանից յետոյ խօսեց ընդհանուր ժողովի նախագահ պ. Տէր-Պետրոսեան, որը շնորհակալութիւն յայտնելով Մխիթար վարդապետին իր արտայայտած բարեմաղթութիւնների համար, ասաց, որ ընկերութեան տեղական ճիւղի վաղուց փայփայած մտքերից մէկը այսօր իրականացաւ. Նա այսօր կարողանում է հասարակութեան ցաւերի ու կարիքների դիմաց մի բան անել: Ապա յայտնեց թէ հասարակութեան այն մեծագոյն մասը, որը անտարբերութեամբ է վերաբերվել դէպի ընկերութեան տեղական ճիւղի գործունէութիւնը, այսուհետև անշուշտ սերտ կերպով կը կապվի նրա գործունէութեան հետ և կաջակցէ նրա բարենպատակ ցանկութիւնների իրականացման գործին: Նա ասաց. «Միջոցներից զուրկ ընկերութիւնը բաց անելով դպրոցը, իր յոյսը դրել է հասարակութեան աջակցութեան վրա»:

Նախագահի ճառից յետոյ մօտեցաւ աշակերտուհիներին դպրոցի վերատեսչուհի Օր. Օլիմպիադա Անդրէասեան և ասաց. «Շնորհաւորում եմ ձեզ, մեր դպրոցը բացվում է, օրիորդներ, յոյս ունեմ, որ դուք ձեր ցոյց տուած առաջադիմութեամբ և օգտակարութեամբ կարդարացնէք մեր՝ ձեզ վրա դրած յոյսերը, իսկ մենք ձեր ապագայ գործունէութեամբ կատարած կը լինենք այն պարտականութիւնները, որ դրել է մեզ վրա Ալէքսանդրօպօլի հասարակութիւնը: Վաղվանից կը սկսվեն մեր դասերը. առաւօտեան ժամը 9-ին կը գաք բոլորդ էլ. այժմ գնաք բարով»:

Եւ այսպէս վերջացաւ այն գեղեցիկ հիմնարկութեան բացման հանդէսը, որին սպասում էինք երկար ժամանակից ի վեր, որի յարկի տակ մասնաւոր չափերով ամոքվելու էր թշուառի ցաւը և որի գոյութիւնը պէտք է ապացուցանէր մեր բարոյական հասունութիւնը և գիտակցական ինքնաճանաչութիւնը: Այսօր սիրտը չէր կարող չը հրճվել տեսնելով մի քանի տասնեակ աշակերտուհիներ, որոնց ամրապնդելու էր արհեստը, ապագայ կեանքի դառնութիւնների դէմ մարտնչելու համար:

Վերջացնելով հանդիսի նկարագրութիւնը, մենք աւելորդ չենք համարում մի քանի խօսք էլ ասել դպրոցի էական մասի վերաբերմամբ: Վարչութիւնը 14 կէտերից բաղկացած մի ծրագիր է հրատարակել, որտեղ ի միջի այլոց ցրված է. 1) Դպրոցի նպատակն է սովորեցնել կար ու ձև և ամեն տեսակ ձեռագործ արհեստներ: 2) Դպրոցում ընդունվում են աշակերտուհիներ բոլոր դասակարգերից: 3) Դպրոցը գտնվելու է հայոց Բարեգործական ընկերութեան Ալէքսանդրօպօլի վարչութեան անմիջական իրաւասութեան տակ: 4) Դպրոցի կառավարութիւնը յանձնվելու է մի վերատեսչուհու, որին ընտրելու է ընդհանուր ժողովը, երկու տարի ժամանակով: 5) Դասաւանդութեան համար հրաւիրվելու է մի վարժուհի, որը պէտք է ունենայ կար ու ձևի օրինաւոր վկայական: 6) Ուսման ժամանակամիջոցը մի տարի է: 7) Դպրոցը կը վերցնի պատուէրներ իր աւանդած արհեստների վերաբերմամբ: 8) Դպրոցում ընդունվելիք աշակերտուհիները լինելու են անպատճառ գրագէտ և 14 տարեկանից ոչ պակաս: 9) Վճարով սովորող աշակերտուհիների ամսական թոշակն է 3 րուբլի, չքաւորները սովորելու են ձրի: Ձրիավարժ աշակերտուհիները կազմելու են ընդհանուր թւի կէսը (50%): 10) Դպրոցը կառավարվելու է վարչութեան յատկացրած դրամագլխով, ուսման վճարներով, կատարած պատուէրներից ստացած օգուտներով և նուիրաբերութիւններով: 11) Ծախված իրերից գոյացած արդիւնքը բաժանելու են հետևեալ կերպով—20% յօգուտ վարժուհու, 30% յօգուտ աշխատող աշակերտուհիների և 50%-ը—դպրոցի պահպանութեան: 12) Ամեն տարի, յուլիս ամսին, աշակերտուհիները քննութիւն են տալու վարչութեան անդամների ներկայութեամբ: 13) Սովորած աշակերտուհիներին տրվում է վկայական: 14) Վարժուհուն և աշակերտուհիներին դպրոցից արձակելն ու ընդունելը կատարվելու է վարչութեան անդամների և վերատեսչուհու խորհրդով:

Վարչութիւնը իր նախագծի մէջ տարեկան ծախս է նշանակել 1040 րուբլի: Առայժմ դպրոցում ընդունված աշակերտուհիների թիւը 42 է:

Աջողութիւն բարեմաղթելով մեր նորաբաց հաստատութեանը, վերջացնում ենք մեր խօսքը մեր հասարակութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելով մի որքան դառն, այնքան էլ ուրախ դէպքի վրա: Ինչպէս լսեցինք, երէկ, ձրիավարժ աշակերտուհիների ընդունելութեան ժամանակ մերժված աշակերտուհիներից երկուսը այն աստիճան լաց ու շիւան են բարձրացրել, որ նրանցից մէկի ուսման վճարը յանձն է առել տալ վարչութեան նախագահ պ. Մովսէս-բէգ Տէր-Սարգսեան, իսկ միւսինը—վարչութեան անդամները միասին:

Պ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ելենովկա, մարտի 15-ին

Չենք կարող ուրախութեամբ չողջունել այն համակրելի հարցը, որ արծարծված է «Մշակի» միջոցով՝ ալկոհոլիզմի, մարդկութեան թշնամի այդ հրէշի դէմ: Թէ որքան զոհեր է տարել ու տանում թշուառ մարդկութիւնից այդ հինաւուրց ախտը, յայտնի է պատմութիւնից և ներկայ կեանքից: Որքան առողջութիւն է քայքայվում՝ թէ հոգեպէս և թէ ֆիզիկապէս, հետևաբար և որքան ընտանիքներ անբաղդանում են, զրկվելով իրանց աշխատող ձեռքերից: Վիճակագրական տեղեկութիւնների մէջ մեռնողների, աշխատութեան անընդունակ դարձածների և բանտարկվածների մեծ տոկոս է տալիս այդ կատաղի կուռքը: Կործանել միանգամայն՝ դա աւելի քան ամենամեծ բարիք կը լինի մարդկութեան համար:

Ինչ՞ու արդեօք այդքան մեծ դեր է խաղում ալկոհոլիզմը հասարակական կեանքի մէջ, մանաւանդ գիւղերում: Հարսանիքի հանդէսը արբեցութեամբ է պսակվում: Ցուղարկաւորութիւնը առանց օղիի գործածութեան անհնար է կատարել: Գիւղացու խոր համոզմունքով, մեռածի հոգին փրկութիւն չի գտնի, եթէ յուղարկաւորները լաւ չը կոնծեն: Եթէ բացակայ է օղին, էլ ինչով և ինչի վրա «ողորմի» ասեն մեռածին: Մեր ամբողջ գաւառում անհրաժեշտ է դարձած օղիի գործածութիւնը նաև երբ մկրտութիւն է լինում, կամ աղջիկ ու տղայ են նշանադրվում, երբ ապրանք են ծախում կամ գնում, կամ վաղուցվայ ծանօթներ միմեանց են հանդիպում, երբ երկու թշնամիներ են հաշտվում, կամ որ և է ուրախ լուր են ստանում: Շատերը չնչին տեղից դիտմամբ մի առիթ են որոնում, կամ մի պատճառ են ստեղծում, որպէս զի հանդէս գայ այդ թունալից հեղուկը: Խմելուն էլ չափ ու սահման չը կայ: Խմելը շատ անգամ կռւով և ծեծով է վերջանում, երբեմն նաև սպանութեամբ:

Մի այդպիսի աղէտալի դէպք պատահեց այս օրերս այստեղ, մի դէպք, որ արդիւնք էր լոկ արբեցութեան: Նոր-Բայազէտցի Ալէքսան Տէր-Գրիգորեանց, որ Սիմօնովկա աւանում պարապում էր առևտրով և պատուաւոր դիրք ունէր, գործով գալիս է այստեղ և բուֆէտում պատահում է մի երևանցու՝ Բագրատ անունով: Վերջինս, որ բուֆէտում արդէն հարբել էր, ծանօթանում է նորեկի հետ և խմիչք է առաջարկում: Ալէքսանն առաջին բաժակն ընդունում է և շնորհակալութիւն յայտնելով ուզում է հեռանալ: Բագրատն արգելում է նրան: «Կաց, ասում է, ո՞ւր ես գնում, մենք պէտք է խմենք»: Արբածի դրութիւնը նկատելով և, գուցէ, անախորժ հետևանք գուշակելով, Ալէքսանը կամենում է մի կերպ ազատվել և դուրս պրծնել: Բագրատը բարկանալով, իրան կորցրած, յարձակվում է Ալէքսանի վրա և անսպասելի կերպով միանգամից դաշոյնը նրա փորն է կոխում: Անմեղ զոհն ընկնում է և ներկայ եղողները, սարսափահար եղած, դուրս են փախչում: Գազանացած Բագրատը նորից յարձակվում է զոհի վրա և դաշոյնով կտրում է նրա կոկորդը: Կատարված իրողութեան մասին իսկոյն տեղեկութիւն են տալիս տեղական պրիստաւին. երբ վերջինս գալիս է, յուսահատված Բագրատն արդէն ատրճանակի մի հարուածով վերջ է դնում նաև իր վատնգաւոր կեանքին:

Ինչպէս պատմում են, Բագրատն ամուրի էր և վարում էր արկածներով լի կեանք: Բայց դժբաղդ Ալէքսանը թողնում է սուգի մէջ մի պառաւ մայր, կին և երեք մատաղահաս որբեր:

X.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բագուի «Каспій» լրագրի № 59-ի մէջ տպված է Շուշայից գրած մի թղթակցութիւն, որի մէջ երկար մանրամասնութիւններով պատմված է թէ Շուշայում փաստաբանութիւն անող պ. Մէլքոն Սալամբէգեան մարտի 10-ին, հաշտարար դատարանի դահլիճում սաստիկ յուզմունքից ուշաթափվել է, վայր է ընկել և երբ տարել են տուն, հրաւիրված բժիշկը չէ կարողացել ուշքի բերել հիւանդին, որը և մեռել է: Պ. Սալամբէգեան Շուշայի մեր թղթակիցն է: Կարդալով այդ լուրը մենք, մի քանի հանգամանքներ նկատի առնելով, չը հաւատացինք այդ լուրին և

միայն ձայնաւոր պ. Զալխուշեանի եռանդի և հետամտութեան շնորհիւ հասարակութիւնը կարողացաւ ծանօթանալ գործի դրութեան հետ: Բայց աւելի պերճախօս էին այն գրաւոր տեղեկութիւնները, որ պ. Զալխուշեան ներկայացրեց դատաստանական ատեանին: Այս տեղեկութիւններից պարզ երևաց, որ «Մշակում» տպված յօդուածի եզրակացութիւնները՝ դումայի մասնաժողովի, քաղաքային վարչութեան և դումայի կարծիքներն են, և թէ դուման որոշել էր՝ դատաստանական ճանապարհով վերջիվերջոյ բաց անել իրողութիւնը, թէպէտ քաղաքային վարչութիւնը յայտնի չէ ինչու, աւելի քան մի տարի է դանդաղում է պահանջի դանգատը ներկայացնել: Նոյն-իսկ բարեգործական դրամագլուխը հազիւ հազ զօրով կազմակերպվեց, պ. Աջէմեանի մահից միայն 6 տարի յետոյ. երբ պ. Զալխուշեանը պահանջի դատ բացեց նահանգական դատարանում՝ այն ժամանակ առաջին անգամ կտակակատարները դրամական աւանդներ են դնում բանկը: 1897 թւի համար նրանք ցոյց են տալիս «պարտք» բարեգործական դրամագլխին՝ 11 հազար րուբլի: 1897 և 1898 թւերի ընթացքում ոչ մի կոպէկ չեն մուծում պետական բանկը, թէպէտ այս ժամանակամիջոցում նրանք պէտք է ստացած լինէին աւելի քան 30 հազար րուբլի: Վերջապէս պետական բանկի զեկուցումներից հաստատվեց, որ կտակակատարները բարեգործական դրամագլխի քանակութեան մասին գիտակցաբար սխալ զեկուցումներ են տուել քաղաքային վարչութեան:

Այս նիւթերը կողմերի դրութեան վրա էլ ազդեցութիւն ունեցան դատի ժամանակ: Երդուեալ հաւատարմատար Ի. Ֆ. Կուլեշով և կտակակատար Ս. Խ. Ցարութինով, թէպէտ և պահանջում էին գործ դնել պատժ. օրինագրքի 1535-րդ յօդուածի 2-րդ մասը, բայց իսկապէս նրանք աւելի աշխատում էին իրանց արդարացնել, քան մեղադրում էին. մի և նոյն ժամանակ նրանք համաձայնելով, որ գործի մէջ կտակակատարները թոյլ են տուել անկարգութիւններ՝ սրանցից մի մասը բացատրում էին նրանով, որ նրանք կամեցել են գործին նպաստել, իսկ միւսների մեղքը գցում էին հանգուցեալ տիկ. Աջէմեանի վրա:

Երդուեալ հաւատարմատար Լ. Ե. Լէվէ, մանրամասն կանգ առնելով թուական հաշիւների վրա՝ վերջը այս միտքը յայտնեց, թէ երդուեալ հաւատարմատար պ. Զալխուշեան, որ բնութիւնից օժտված է խօսելու և գրելու ձիրքերով, ինչպէս հասարակական գործիչ, յայտնի տեմպերամենտով և խեղճ դասակարգին օգնելու բուռն ցանկութեամբ՝ միմիայն իր պարտքն է կատարել, հրապարակ հանելով այս բոլոր ապօրինի գործերը, որոնք վերջի վերջոյ նիւթ կը դառնան քրէական կամ քաղաքացիական դատաստանի:

Մեղադրվածը իր վերջին խօսքում կենդանի գոյնով պատկերացրեց այն կռիւը, որ բորբոքվել էր իր և «Пріазовскій Край» լրագրի ամենազօր խմբագիր-հրատարակիչ Ս. Խ. Ցարութինովի մէջ, որ իր, քաղաքի մէջ միակն եղող լրագրի էջերում ամեն տեսակ ցեխ թափում էր իր վրա այն պատճառով, որ ինքը պաշտպան էր դուրս եկել քաղաքի խեղճ բնակիչների որդոց և ապագայ տեխնիկական ուսումնարանին, և զարմանք յայտնեց պ. Ցարութինովի չափազանց դիւրազգածութեան վրա, որ զուր է նեղանում Պանամա բառի պատճառով: «Մտքով տեղափոխվեցէք Պարիզ, ասաց նա, այն եռ եկող, աղմկայոյզ, համաշխարհային քաղաքը, իր բազմամիլլիօնաւոր բնակիչներով, բազմամիլլիօնաւոր չափերով, բազմամիլլիօնաւոր գործերով, և նրա հետ համեմատեցէք այս աննշան փոքրիկ մրջանոցը, 10 հազար բնակիչներով և խղճուկ չափերով, և այս երկու չափերը լաւ յիշելով նրանցով չափեցէք Ֆրանսիայի Պանաման և Նոր-Նախիջևանի Պանաման: Այստեղ աւելի սաստիկ է չարիքը, այստեղ աւելի շատ են դառնութիւնն ու արտասուքները: Այնտեղ վնասվեցին կուշտ ակցիոնները, որոնք միամտութեամբ և ագահութեամբ հետամուտ էին լինում վաստակի, որոնք ցանկանում էին շուտով, մի անգամից հարստանալ. իսկ այստեղ վնասվեցին մեր քաղաքի խեղճ, կարիքից ու զրկանքներից ճնշված բնակիչների փոքրիկ, դժբախտ որբերը»: Ճառի վերջում պ. Զալխուշեան, յայտնելով, թէ չէ կասկածում, որ դատարանը արդարացնող վճիռ կը կայացնէ՝ ասաց. «Ես մի բան եմ սաստիկ ցանկանում, այն՝ որ ձեր պատճառաբանութիւնների և դատողութիւնների մէջ բացորոշ երևային թէ իմ խոր հաւատը դէպի հանգուցեալ բարեգործ Աջէմեանի սուրբ գործը և թէ կտակակատարների բոլոր անմտութիւնը, որոնք ոտնակոխ արին, ցեխի մէջ թաղեցին կտակողի վերջին կամքը: Այսպիսի վճիռը կը խաղաղացնէ ամբողջ հասարակութիւնը, կը գոհացնէ, կը հանգստացնէ և կոգևորէ՝ բոլոր այն ազնիւ մարդկանց, որոնք հոգով վշտակցելով հասարակութեան, պէտք է գործեն կեանքի ծանր պայմաններում, ոմանց տգիտութեան խաւարի, միւսների կոպիտ չարակամութեան մէջ»:

Դրված հարցերին դատարանը բացասական պատասխաններ տուեց: Պ. Զալխուշեանին արդարացնող վճիռը երբ յայտարարվեց՝ հասարակութիւնը ջերմ ծափահարութիւններով ընդունեց նրան:

**

հեռագրով հարցրինք Ղուքայի քահանայ Փանեանցին, թէ արդեօք ճիշդ է «Каспій» լրագրի հաղորդած լուրը։ Երէկ մենք ստացանք հեռագիրներ թէ Փանեան քահանայից և թէ պ. Սալամբէգեանից, որոնք հաստատեցին, որ Բագուի լրագրի հաղորդածը սուտ է և պ. Սալամբէգեան ողջ և առողջ է։ Այս հանգամանքը բնորոշում է մամուլի դրութիւնը մեր մէջ։ Զանազան սուտ նկատումներով մոլորեցնել խմբագրութիւնը, միստիֆիկացիայի զոհ դարձնել մամուլի գործիչներին—ահա ինչ «առաքինութիւնների» ընդունակ է մեր տեղական ժողովուրդը։ Ի՞նչ գործ կարելի է կատարել այսպիսի հանգամանքների մէջ։

—

Մենք յայտնել էինք մեր ընթերցողներին, որ Հասան աղա Բայրամով աւազակին բռնելու միջոցին սպանվել էր Թիֆլիսի գորոդովոյ Տարասով։ Թիֆլիսի քաղաքային դուման, ձայնաւոր Ա. Բաղդասարեանցի առաջարկութեամբ, մարտի 18-ի նիստում որոշեց հանգուցեալ Տարասովի ընտանիքին յատկացնել տարեկան 120 րուբլի կենսաթոշակ։

—

Ահա երկու ամիս է, որ Թիֆլիսի քաղաքային դուման քննում է այն հրահանգը, որ մի յատուկ յանձնաժողով մշակել է դումայի գործավարութեան համար։ Վերջապէս դուման, մարտի 18-ի նիստում, վերջացրեց իր քննութիւնը։ Հրահանգ գոյութիւն ունէր և առաջ, բայց նա հնացած էր և չէր ամփոփում իր մէջ շատ դէպքեր և հանգամանքներ, որոնք տեղի ունեն գործավարութեան միջոցին։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պուշկինեան հանդէսներին ներկայ լինելու համար, Պետերբուրգ կը գան Եւրոպայի գրականական ընկերութիւնների 30-ից աւելի ներկայացուցիչներ։

—

Մեր երկրի տնտեսութեան մէջ նշանակութիւն ունեցող արդիւնքների մասին վերջին տեղեկութիւնները հետեւեալներն են։ Մ ե տ ա ք ս ը և շ ե ր ա մ ի բօժօժը Մարսէլլի վաճառանոցում լաւ գին ունեն։ Պարսկական և Նուխու մետաքսը գնահատվում են 40—41 ֆրանկ մի քիլօն, առաջին քաղի պարսկական և կովկասեան բօժօժը, թէ սպիտակը և թէ դեղինը, արժէ $10\frac{1}{2}$ ֆրանկ մի քիլօն։ Լիօնում թէև մետաքսի առուտուրը դեռ շարունակվում է, բայց նկատվում է մի փոքր դադար։ Գործարանները ստացել են բազմաթիւ պատուէրներ. գործարաններից մի քանիսը արդէն ձեռք են բերել հում նիւթերի պաշար բաւական քանակութեամբ, իսկ վաճառականների մօտ պաշարը քիչ է, այնպէս որ եթէ յանկարծ նոր պահանջներ երեւան, ապրանքի պակասութիւն կը զգացվի։ Բ ո ւ ր դ ի գինը շարունակում է նախկին աննպաստ դրութեան մէջ մնալ։ Մարսէլլի վաճառանոցում մեծ պաշարներից ծախվել է միայն մի փոքր մասը։ Եղած պահանջը Ամէրիկայից է, բայց բարձր գին տուող չը կայ։ Բ ա մ բ ա կ ի գինը չէ ցոյց տալիս բարձրանալու հակում, ընդհակառակը դեռ մի աննշան տատանմամբ իջել է։ Շ ա ք ա ր ի գինը փոքր ինչ բարձրացել է Զատկի տօների մօտենալու պատճառով, իսկ առհասարակ նա իջնում է։ Հ ա ց ա հ ա տ ի կ ն ե ր ի գինը Ռուսաստանում թոյլ է, իսկ արտասահմանում փոքր ինչ բարձրացել է։ Վերջին շաբաթների ընթացքում եղանակը այնքան ցրտեց, որ գերմանական գիւղատնտեսները կասկածում են իրանց արտերի հունձի վերաբերմամբ։ Ն ո վ օ ր օ ս ի յ ս կ ո ւ մ թէ աշնանացանը և թէ գարնովկա կոչված ցորենը սպասում են գնողների։ Ն ա ւ թ ը Բագւում ծախվում է 12 կոպէկ պուդը միջին թւով. կան գնողներ նաւերով տանելու համար $12\frac{1}{2}$ կոպէկով։

—

Նշանաւոր ռուս տնտեսագէտ ակադեմիկոս պրոֆէսոր Ի. Ե ա ն ժ ո ւ լ, թողնելով Մոսկվայի համալսարանը, ուր նա երկար տարիներ դասախօսում էր և տեղափոխվելով Պետերբուրգ, նուիրել է Մոսկվայի համալսարանին իր գրադարանը, որ բաղկացած է 3000 հատոր գրքից։ Այդ գրադարանի մեծ մասը բաղկացած է տնտեսագիտական գրուածքներից և պարունակում է իր մէջ բազմաթիւ հազուագիւտ և կարևոր գրական նիւթեր։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգի համալսարանի ռեկտոր օրդինար պրոֆէսոր Վ. Ի. Սերգէեվիչ մարտի 26-ին արձակուրդով գնում է արտասահման։

—

Պետերբուրգից «Русск. Вѣд.» լրագրին հեռագրում են, որ հանգուցեալ Միխնէվիչ Պետերբուրգում 100 հազար րուբլի արժողութիւն ունեցող իր անշարժ կալուածքը կտակել է նախ իր կնոջը՝ ցմահ վայելումն, իսկ նրա մահից յետոյ այդ կալուածքի $\frac{2}{3}$ մասը «Գրականական ֆօնդին» ռուսաց գրողների համար ինվալիդային տուն շինելու նպատակով։

—

«Русск. Вѣд.» լրագրին հաղորդում են հաստատ աղբիւրից, որ մինիստրների խորհրդում այս օրերս հաստատվեց երկաթուղու կառուցումը Սև ծովի կովկասեան ափերի վրա Եկատերինօդարից Տուապսէի և Սօչիի վրայով մինչև Սուխում։ Հետազօտութիւնները կը սկսվեն հէնց այս գարնան յայտնի երկաթուղիական գործիչ Կ. Ֆօն-Գարտմանի ձեռքով, որի ինժեներները այս օրերս կերթան աշխատութեան տեղերը։ Այդ երկրով, որը շատ յարմար է կլիմայական տեսակէտից, շատերը չափազանց հետաքրքրվում են և հնարաւոր են համարում կուրօրտներ շինել այնտեղ։ Սև ծովի կովկասեան ամբողջ ափը արդէն ծախված է և ներկայումս շատ տեղերում արդէն շինում են տներ, ամարանոցներ, հիւրանոցներ, տնկում են այգիներ, մաքրում են անտառներ, ճանապարհներ են անցկացնում և այլն։

—

Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնը որոշեց 3,953,000 ր. տալ Փօթիի նաւահանգստի արտաքին շինութիւնների վերակազմութեան համար։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ կազմված է մի յանձնաժողով, որը քննում է երկու սեռի բժիշկների իրաւունքները հաւասարեցնելու հարցը։ Այդ յանձնաժողովը առաջարկեց Մոսկվայի համալսարանին իր կարծիքը յայտնել այդ հարցի վերաբերմամբ։ Յանձնաժողովի այդ հարցը առաջարկվեց բժշկական ֆակուլտէտին, որը յայտնեց հետևեալ խորհրդածութիւնները։ Ուշադրութեան առնելով, որ ներկայումս իգական սեռին պատկանող անձանց համար մի քանի դէպքերում կարող են մատչելի լինել բժշկական պրակտիկայի բոլոր տեսակները, որ կին-բժիշկները ժամանակակից բժշկական պահանջների բարձրութեան վրա են գտնվում ոչ միայն կանանց և մանուկների հիւանդութիւնները բժշկելու ժամանակ և մանկաբարձական գործունէութեան մէջ, բայց և այն դէպքերում, երբ նրանք իրանց մասնագիտութիւն են ընտրում ներքին, աչքի, նեարդային և մինչև անգամ վիրաբուժական հիւանդութիւնները,—ֆակուլտէտը բաւարար հիմքեր չէ գտնում ապագայում պահպանելու կին-բժիշկների իրաւունքների սահմանափակումը։ Սակայն երկու սեռի բժիշկների իրաւունքների հաւասարութեան կատարեալ կողմնակիցը լինելով, հետևաբար և ընդունելով, որ կին-բժիշկները կարող են ստանալ «բժշկի» և «բժշկապետի» կոչում,—ֆակուլտէտը թոյլ է տալիս այդ հաւասարութիւնը հետևեալ պայմաններով. 1) իգական սեռի անձինք պէտք է հանրակրթական պատրաստութիւն ունենան, հաւասար նրան, որ պահանջվում է տղամարդկանցից, որոնք ցանկանում են նուիրել իրանց բժշկական կրթութեան՝ բժշկի դիպլօմ ստանալու համար. 2) իգական սեռի անձանց համար բժշկական կուրսերի գիտական մակերևոյթը ստոր չը պէտք է լինի նրանից, որ գոյութիւն ունի ներկայումս բժշկական ֆակուլտէտներում. 3) իգական սեռի բժիշկներն էլ պէտք է ենթարկվեն պաշտօնական նոյն պահանջներին, որպիսի պահանջներին ենթարկվում են և «բժշկի», ու «բժշկապետի» կոչում ունեցող տղամարդիկ։ Ինչ որ վերաբերվում է արտասահմանի համալսարաններում աւարտած կին-բժիշկներին, բժշկի կոչում ստանալու համար Ռուսաստանում քննութիւն պէտք է բռնեն նոյն կարգով, ինչ կարգով որ քննութիւն են տալիս տղամարդիկ։

—

ՇՈՒՇՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Մեր կօնսիստօրիան, ստանալով Վեհափառ Կաթողիկոսի կոնդակը՝ թեմական դպրոցի համար հոգաբարձուներ ընտրելու մասին, ամսիս 14-ին նշանակել էր ծխական պատգամաւորների ընտրութիւն բոլոր եկեղեցիներում. ընտրութիւններին ներկայ պիտի լինէր մեր քաղաքում գտնվող ծխականների $\frac{1}{3}$ մասը։ Ղազանչեցոց եկեղեցում քահանան ծանուցանում է անում ընտրութիւնների մասին, բայց եկեղեցում գտնվողները չեն մնում ընտրութիւն կատարելու։ Մեր ժողովուրդը առհասարակ ցանկութիւն չունի ընտրութիւններին մասնակցելու. ցանկալի է համարվում, որ նախ քան ընտրութիւն կատարելը հարց առաջարկվի և վերջնականապէս պարզվեն հոգաբարձութեան իրաւունքները»։

—

ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Եղանակները մեզանում փոփոխական են. տաք և յանկարծ չոր ցուրտ իրար են խառնվում, որին իսկոյն յաջորդում են ձիւն ու անձրև։ Մի բան, սակայն, որ անփոփոխ շարունակվում է ու տարիներ տևում՝ տեղիս երկու քահանաների իրար հետ ունեցած կռիւներն ու ընդհարումներն են։ Տէր Ց. անունով ծերունի քահանան, որ հարիւրից անց տարիք ունի, նեղվելով այս մեծ պասի երկար օրերը ծոմ պահելուց՝ աշխատում է, որ ճաշվայ եկեղեցու զանգերը շուտ տան, ու շուտ դուրս գան. իսկ տէր Մ—ն, որ ինքն իրան ուսեալ քահանայի համբաւ ունեցող է համարում՝ քաղցի կարիքը չը զգալով՝ հակառակն է անում։ Այս առիթով, անցեալ օր, եկեղեցու դրան, յիշեալ երկու քահանաների միջև սկսվեց մի հարայհրոցով ղալմաղալ, որ քիչ էր մնում, անցեալներում յաճախ կրկնված դէպքերի նման՝ տուր ու դմբոցի հասնէր. բայց, բարեբաղդաբար, ժողովրդականները, որոնք վէճին հանդիսատես լինելու նպատակով թափվել էին տէրտէրների գլխին, թոյլ չը տուին, որ տեղի ունենայ կռիւը»։

—

ՇՈՒՇՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Էլի թանգութիւն է տիրում։ Մի բաժակ կաթը 4 կոպէկ, ձուի հատը 2 կոպէկ, ոչխարի միսը $12\frac{1}{2}$ կոպէկ ֆունտը. թխած հացի պուդը 2 րուբլի»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ա Ն Գ Լ Ի Ա

—

Լօնդօնում, «Marylebone Vestry Hall» դահլիճում նորերս տեղի ունեցաւ միտինգ ի նպաստ խաղաղութեան կօնֆէրէնցիայի։ Պարլամէնտի յայտնի անդամ Բրայս (Bryce) մի ճառ արտասանեց այդ միտինգում։ Նա իր ճառն սկսեց նրանով, որ ասեց, թէ այդ միտինգը վերջիններից մէկն է։ Ի պաշտպանութիւն այն բարի գործի, որը քննութեան առարկայ պէտք է դառնայ Հաագայի կօնֆէրէնցիայում, այնքան շատ է խօսվել արդէն, որ այժմ անհնարին է մի նոր բան ասել։ Այնու ամենայնիւ, վերջին ժամանակներս երևան եկան մի քանի փաստեր, որոնք նշանակութիւն ունեն այդ հարցի համար։

Օրինակ, 20 տարի առաջ Մեծ Բրիտանիան ծախսում էր 71 միլիօն ֆունտ ստերլինգ, իսկ այժմ այդ ծախսերի գումարը հասնում է 116 միլիօն ֆունտ ստերլինգի։ Այդ ծախսերի նշանաւոր մասը կլանում էին զօրքը և նաւատորմը։ Այս տարի զօրքի վրա Անգլիան ծախսում է 21 միլիօն ֆունտ, իսկ նաւատորմի վրա—28 միլիօն։ Այդ թւերը, Բրայսի կարծիքով, երկիւղալի բնաւորութիւն ունեն, որովհետև դրանք ցոյց են տալիս, որ անդադար և սիստեմատիկական կերպով զօրեղանում է միլիտարիզմը Անգլիայում։ Ինչքան էլ հարուստ լինի մի երկիր, բայց վերջ ի վերջոյ, վտանգաւոր է նրա համար մեծացնել իր զինւորական բիւջէտը այդ աստիճան և այդ աճումը մի տեսակ բնութեան անողորմ օրէնք դարձնել։ Անգլիայի ծախսերը եկամուտների և ազգաբնակութեան աճումից աւելի շուտ են աճում և վաղուց արդէն ժամանակ է անգլիական կառավարութեան համար կանգ առնել այդ ճակատագրական ճանապարհի վրա։

Զինւորական նաւատորմի զօրեղացնելը կատարեալ անօգուտ է Անգլիայի համար, որովհետև ինչ օգուտ է բերում մի զինւորական նաւ, որը քսան տարի շարունակ ծովում խաղաղ լողալուց յետոյ, անպէտք է դառնում և դէն է գցվում. կամ ինչ օգուտ ունենք այն ռումբերից, որոնք փորձերի ժամանակ պայթում են և կտոր կտոր են լինում։ Սակայն այդ ճշմարտութիւնները արդարացի են ոչ միայն Անգլիայի, այլ և ամբողջ աշխարհի վերաբերմամբ։ Ամեն ազգեր այժմ ձգտում են դէպի խաղաղութիւն, և նրանք բոլորն էլ Ռուսաց Թագաւորի առաջարկութեան մէջ զօրեղ յենակէտ գտան իրանց ցանկութիւնների համար։ Ընդունել այդ առաջարկութիւնը իր ամբողջ ծաւալով,—ահա թէ ինչ են պահանջում եւրոպական բոլոր պետութիւնների շահերը։ Այժմ, շնորհիւ կօնֆէրէնցիայի, Անգլիան կարող էր կրկնակի կրճատել իր զինւորական բիւջէտը, և իր խնայած 25 միլիօնով կարող էր իր համար շատ օգտակար բաներ անել։

Բրայսի ճառը ահագին աջողութիւն ունեցաւ։ Ժողովը որոշում կայացրեց, որի մէջ առաջարկվում է կառավարութեան ամենալայն լիազօրութիւններ տալ Անգլիայի ներկայացուցիչներին Հաագայի կօնֆէրէնցիայում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Polit. Corresp.» լրագրի Աթէնքի թղթակիցը ասում է, որ արդէն բանակցութիւններ են սկսվել այն պաշտօնական այցելութեան մասին, որ դիտաւորութիւն ունի անել ամառվայ ընթացքում սուլթանին ծայրագոյն կօմիսար արքայորդի Գէօրգին։ Յունաստանի կողմից, ինչպէս ասում են, ցանկութիւն է յայտնվում, որ արքայորդին ընդունվի Կ. Պօլսում ոչ որպէս վասալ, այլ որպէս թագաւորական տան անդամ։

—«Vaterland» հաղորդում է, որ Զատկի տօնից յետոյ իսկոյն և եթ Վիէննայի կարդինալ-արքեպիսկոպոսը կը գումարէ եպիսկոպոսների մասնաժողով՝ քաղաքական զանազան հարցեր քննելու համար։ Եպիսկոպոսների այդ կօնֆէրէնցիան հրաւիրվում է գլխաւորապէս այն շարժման դէմ, որ սկսվել է վերջերս գերմանացի նացիօնալիստների մէջ և որոնց նշանաբանն է՝ «Խզենք մեր կապերը Հռոմի հետ» և «Լաւ բողոքական լինել, նշանակում է լաւ գերմանացի լինել» խօսքերը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծ պասի առաջին շաբաթվայ օրերից մէկում Թիֆլիսի Էջմիածնեցոց ս. Գէորգ եկեղեցում տեղի ունէր հետևեալը։ Մեծ պասի առիթով եկեղեցում երկու սեռի բաւական ժամաւորներ կային։ Հասաւ գանձանակ շրջեցնելու ժամանակը. քահանաներից մէկն առաւ իր խոր տափը և սկսեց «յիշեալ լիջիք»-ով պտտել. նրա ետևից յանկարծ մի այլ քահանայ ևս սկսեց գանձանակ շրջեցնել, սակայն մի օտարոտի եղանակով, այն է մի աշկերտի գլխարկով, որը նա ամենայն լրջութեամբ բռնած էր ձեռքին և փոխանակ «յիշեալ լիջիք»-ի և՛ շրջում էր և՛ ասում. «խորին յարգանքով ներողութիւն եմ խնդրում ժողովրդից, բարեպաշտ ժամաւորներից, որ իմ սիրելի միաբանակիցների վարմունքից ստիպված, գլխարկով եմ գանձանակ շրջում. նրանք բոլոր թարախները (թեփչիները) պահել, փակի տակ են դրել ինձ զրկելու համար...»։ Այդ երևոյթը ժողովրդին զարմացրեց. սկսեցին առատ գանձանակ թափել գլխարկի մէջ, մինչև որ ժամասացութիւնը վերջացաւ։ Ժամասացութեան վերջն եղած աղմուկներից, ժողովականների պահանջմամբ երևաց, որ թեփչիները ծածկողը եղել է եկեղեցու աւագ քահանան։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

18 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնան Օգոստափառ աղջկերանցով տեղափոխվեց Ցարսկօե-Սէլօ, ուր պէտք է բնակվեն Ալէքսանդրեան պալատում։

Բարձրագոյն հրովարտակ. «Մարդասիրական ընկերութեան գլխաւոր հոգաբարձու և նրա նախագահ հրամայում ենք լինել Պետերբուրգի և Լադօգայի ամենապատիւ Միտրոպօլիտ Անտօնիին»։ Վեատկայի նահանգի վնասված գաւառներում—Էլաբուժսկի, Սարապօլսկի, Մալմիշսկի և Ուրժումսկի—գործում են Կարմիր Խաչի մասնաժողովներ, Վեատկայի տեղական կառավարութեան հետ միասին։ Նրանք մինչև փետրվարի 26 բաց են արել 222 հոգաբարձութիւններ, 6 ճաշարան՝ 850 հասակաւորների համար, 372 ճաշարաններ 8990 փոքր երեխաների համար և մէկ մսուրդարան՝ 15 հիւանդների համար։ Հացով և ալիւրով բաժիններ են տալիս 17,288 մարդու։ Ուղարկված են բանելու մինչև այդ օրը 824 մարդ, տալով նրանց ուտելիք։ Վեատկայի համայնքում կողմակերպված են երեք առողջապահական խմբեր՝ գաւառները ուղարկելու համար։

ՄՈՍԿՎԱ։ Տիպօվից յետոյ հրաժարական տուին նահանգական զեմստվօի վարչութեան բոլոր անդամները։

ԱՍԽԱԲԱԴ։ Այսօր սկսվում է մարտի 12-ից ընդհատված Ասխաբադ—Մերվեան երկաթուղային գնացքների երթևեկութիւնը։

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողովը այսօր առաւօտեան նիստում ընդունեց բիւջէտի վերջին յօդուածները, և ապա ամբողջ բիւջէտը, 464 ձայնով 46-ի դէմ։

ՊԱՐԻԶ։ «Journal» լրագիրը ասում է, որ Վիլհէլմ կայսրի հիւանդ որդին մօտ ժամանակներս կը գնայ Դինար, կայսրուհու ուղեկցութեամբ։

ԱՊԻԱ։ Ամերիկացիները և անգլիացիները 8 օր շարունակ ռմբակոծեցին Մատաաֆին հաւատարիմ գիւղերը, երբ վերջինս յարձակում գործեց Ապիայի վրա, չը նայելով այն ուլտիմատումին, որով նրան առաջարկված էր հրաժարվել գահից։ Գերմանական հիւպատոսը բողոքեց Մատաաֆին պաշտօնանկ անելու դէմ։ Թէ որքան տեղացիներ են սպանված՝ դեռ որոշված չէ։ Սպանված են և վիրաւորված ամերիկական և անգլիական մի քանի նաւաստիներ։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Րէյտերի» գործակալութիւնը լսել է, որ Գերմանիայի, Անգլիայի և Ամերիկայի մէջ բանակցութիւնները, Սամօայի վերաբերմամբ, շարունակվում են բաւարար և բարեկամական ձևով։

19 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Աղնուական դասակարգի գործերին վերաբերեալ առանձին խորհրդակցութեան մէջ մշակված է կանոնների նախագիծ տոհմական աղնուականների որդոց համար։

«Правительственный Вѣстникъ» լրագրում տըպված է.

1) Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի կարգադրութիւնը.

«Ի նկատի ունենալով Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողների մէջ շարունակվող անկարգութիւնները, որոնք անհնարին դարձրին ուսումնարանական զբաղմունքները, այդ համալսարանի բոլոր ուսանողները արձակվում են։ Յետ ընդունելու պայմանների մասին ցուցմունքներ են արված համալսարանի իշխանութեանը։»

2) Պետերբուրգի համալսարանի ռէկտորից.

«Համալսարանից արձակված ուսանողները, որոնք կը ցանկանան յետ ընդունվել հաստատված կանոններին կատարելապէս հնազանդվելու պայմանով, պարտաւոր են ոչ-ուշ մարտի 1-ից ուղարկել պօստով, ռէկտորի անուան, յայտարարութիւն համապատասխան մարքով և խնդիրք՝ համալսարան ընդունվելու համար, կցելով մուտքի տոմսակը և հասցէն։ Յետ ընդունելը կախված կը լինի համալսարանական իշխանութիւնից։ Նրանք, որոնք որոշեալ ժամանակամիջոցում չեն տայ յայտարարութիւններ և խընդիրքներ, նոյնպէս և նրանք, որոնց խնդիրքները չեն յարգվի, իրանց դօկումենտները տանը կը ստանան. նոյնպէս տուն կուղարկվեն մուտքի տոմսակներ նրանց, որոնք կընդունվեն համալսարանում։ 8-դ սեմեստրի ուսանողները, որոնք համալսարան կընդունվեն, կը ստանան ատեստամի վկայականներ պօստով, եթէ յետ ընդունվելու խնդիրքի մէջ կը յիշեն այդպիսի վկայական տալու մասին և բնակութեան համար տոմսակը կը կցեն։ Նախկին տարիները ատեստամի վկայականներ ստացած անձինք, որոնք կը ցանկանան այս տարեան քննութիւն տալ Պետերբուրգի համալսարանի քննող յանձնաժողովներում, պօստով յայտարարութիւն են տալիս ուսանողների տեսչի անունով, մուտքի տոմսակ տալու մասին, ցոյց տալով իրանց հասցէն։

ՊԷԿԻՆ։ Զօրքերի նոր շարժումն է կատարվում Պէկինի ուղղութեամբ։

ՊԱՐԻԶ։ Սենատի նիստերը յետաձգված են մինչև ապրիլի 27-ը, պատգամաւորների ժողովի նիստերը—մինչև ապրիլի 20-ը։

Քննիչ դատաւոր Ֆաբր հրաման արձակեց, որով «Ֆրանսիական հայրենիքի լիգայի» կոմիտէտի նախագահ Լէմէտր և 4 անդամներ, նոյնպէս և ընդհանուր ձայնատուական կոմիտէտների նախագահ բարօն Լէզու ուղղիչ ոստիկանութեան դատի են ենթարկվում։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՑՏՆՈՒՄ Է

ՆԻԿՕԼԱԵՎ։ Գ. Օ. «Անահիտի» հասցէն պէտք է գրել այսպէս։ Revue Armenienne d'Anahit, 6, place de l'Odeon Paris։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.
Կ. Մ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց հիւանդ.
Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1¼—2¼ ժ. ներքին և մըտաւոր/նեարդական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Վ. Մ. ՄԱԽՎԻԼԱՁԷ—5—6 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Ն. ՇՊԱԿՕՎՍԿԻ—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—6½—7 ժ.
Տ. Ի. ՐՈՒԴԵՆԿՕ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վարատեսուչ՝
111—150 Բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓԱՌՔ» պատկերը և Բրտեանի «ՌԱՄԿԱԿԱՆ ՄՐՄՈՒՆՋՆԵՐ» գիրքը գնել ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել Ալէքսանդրոպօլ՝ Ցակոբ Էլրազեանցին։
(չ. ե. հ. չ.) 1—4

ԱՄԵՆԱՅԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

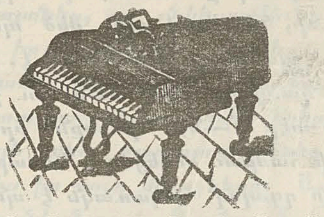

ՌՕՅԵԱԼՆԵՐ

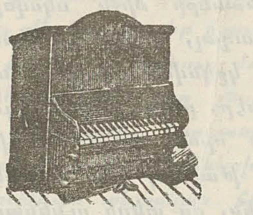

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

ՖԻՍ-ՀԱՐՄՕՆԻՈՒՄՆԵՐ, ՋՈՒԹԱԿՆԵՐ, ԿԻԹԱՌՆԵՐ, ՖԼԷՅՏՆԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՏՆԵՐ, ՁԱՅՆԱԽԱՉԵՐ, ԼԱՐԵՐ, ԵՒ ԱՅԼՆ, ԵՒ ԱՅԼՆ։

Բոլոր տեսակ գործիքների համար գինը կարելի է վճարել մաս-մաս։
ՆՈՐ-ՊՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆ
ուղարկվում է ձրի։
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԽԱՉԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ-ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԴԷՊՕ
Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ
Մատակարար Կայսերական Երաժշտական Ընկերութեան
Музыкалное депо Б. М. Мириманіана, ТИФЛИСЪ.
Дворцовая ул., д. Т. Д. З. Банка.
(հ. չ.) 1—20

ԲԺԻՇԿ Յ. Յ. ՂՕԿԻԵԼԵԱՆ
Ընդունում է՝ վեներական, ախտական, մորթու և ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին՝
Առաւօտեան 9—12 ժամը
Երեկոյեան 5—7 ժամը։
Գանօվսկայա փողոց, տուն Մարգարովի, № 31։
(ե. հ. չ.) 15—100

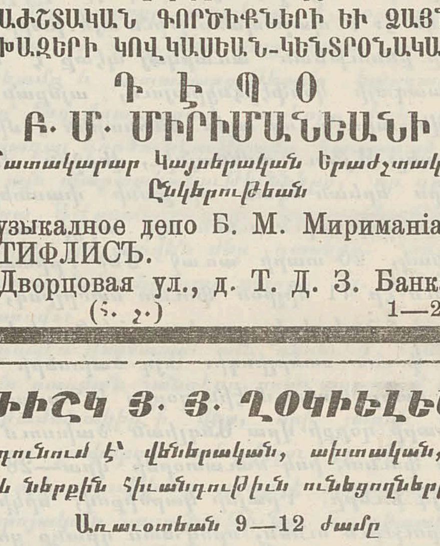

2—52 (չ.)

ТОВАРИЩЕСТВО
Брокаръ и К°.
ИЗВѢСТНОЕ СВОИМЪ КАЧЕСТВОМЪ
УСОВЕРШЕНСТВОВАННОЕ
ГЛИЦЕРИНОВОЕ
МЫЛО.

8—11

Շաբաթ, մարտի 20-ին
ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ
Երաժշտական-ձայնական երեկոյթ
Տեսարաններով զանազան օպէրաներից, որի մուտքը կը յատկացվի Թիֆլիսում կոյրերի դպրոցի կառուցման ֆօնդին։
Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Ա. Ի. Սալացկայի մօտ—Լաբօրատօրնայա փողոց № 11, իշխանուհի Դ. Ի. Ճավճավաձէի մօտ—Գրիբօեդօվսկայա փողոց № 1։ (ե. չ.) 2—2

Իմ մագազինը փոխադրելով Դօբրժանսկու տունը, արքունական թատրօնի դիմաց՝ նշանակել եմ
ՄԱԳԱԶԻՆ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
Ա. ԶԱԼԻՆՕՎԻ
Չինասատանի և Եապօնիայի գործիքների, զանազան գեղեցիկ իրեղէնների և բաւկետներ շրջանակների համար։ Մշտական գնողների ցանկութեան համաձայն՝ ստացված է չորրորդ պարտիա սինգապուրեան անանաս և թէյ՝ Պօպօվի, Պերլօվի, Վօգաուի, Բօտկինի և սեփական ֆիրմայի։ Մէկ ֆունտ թէյ առնողին տրվում է ½ դիւժին բաժակ կամ ուրիշ ընծայ։ Տելէֆօն № 501.
4—5 (հ. չ. ե. հ. չ.) Ա. Զալինօվ

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից,
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն և Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 31 մարտի (12 ապրիլի), ՄԻՆԳՐԷԼԻ շոգենաւը, նաւապետ ՇԷՆՏ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։
Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։
Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բաբեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջաւարուխօվի և Մայսուրաձէ քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիլդարեանին, Կօլուբիակինսկայա հրապարակ։ ՆՈՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշենրօդերին։
(ե. հ. չ.) 13—20

„ԱՐԱՔՍ“-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՑ
Վերջերս լոյս ընծայած «Արաքս»-ի առաջին գիրքը պարունակում է ազգային անցեալ և ներկայ կեանքին վերաբերեալ զանազան գրուածքներ – և 46 նկար, որոնցից 35-ը զուտ հայկական կեանքից։
Երկրորդ գիրքը կը հրատարակուի անհամեմատ շքեղ նկարներով։
«Արաքս»-ի բաժանորդագինն է 3 րուբլի կամ 10 ֆրանկ։
Դիմել այս պատճառով հասցէով՝ Петербургъ, Симеону Гуламирянцу, կամ St. Pétersbourg, Siméon Goulamiriantz. 3—5

ԲԱՆԱՍԷՐ
ՀԱՆԴԷՍ ՀՆԱԽՕՍԱԿԱՆ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔՆՆԱԿԱՆ
Պիտի հրատարակվի ի Պարիս յառաջիկայ մարտ ամսոյ վերջը, տնօրինութեամբ Կ. Յ. Բասմաջեանի և աշխատասիրութեամբ ազգային և օտար արևելագիտաց։
ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ՝
Տարեկան չորս գրքի համար՝ 20 ֆրանկ, ամեն տեղ. իսկ իւրաքանչիւր գիրքն՝ առնուազն 100 էջէ բաղկացեալ՝ կարժէ ֆրանկ 6։
Դիմել Basmadjian, 112, Bd Rochechouart, PARIS.
Ինչպէս անունէն յայտնի է, «Բանասէրը» պիտի խօսի զուտ բանասիրական նիւթոց վրա։—Պիտի հրատարակէ մեր ազգային հնախօսութեան, պատմութեան և մատենագրութեան վերաբերեալ հետազօտութիւններ։ Պիտի տայ թարգմանութիւններ ու քաղուածքներ հայկական, ասորական, պարսկական, չօչական բնեռագրաց և այլ արձանագրութեանց այն մասերէն՝ ուր մեր ազգին և երկրին նկատմամբ տեղեկութիւններ կամ թէ ակնարկութիւններ կան։ Պիտի զբաղի բնիկ պատմական խնդիրներով, հետազօտելով մեր նախնեաց և օտար մատենագրութիւնները։ Պիտի քննէ մեր մատենագրաց բնագիրներն և այլ և այլ հայերէն ձեռագիրներ։ Պիտի հրատարակէ լեզուաբանական և ստուգաբանական նիւթոց վրա ուսումնասիրութիւններ։
Ասոնցմէ զատ՝ «Բանասէրը» տեղեկութիւններ պիտի տայ նաև արեւմտեան Եւրոպիոյ գլխաւոր մատենադարանաց մէջ պահուած հայերէն ձեռագրաց մասին, հրատարակելով անոնց կատարեալ ցուցակներն ալ։
Նոյնպէս և սկիզբն պիտի ընէ հրատարակութեան մեր հմուտ աշխատակցին գեր. Սուքիաս վ. Պարոնեանի այն ընդարձակ և կարևոր գործին՝ որուն պատրաստութեան կաշխատի քսան տարիէ ի վեր. այս գործն է՝ մատենացանկ մը եւրօպական և ասիական օտար լեզուներով միայն ցարդ հրատարակուած ամեն տեսակ գրքերու, յօդուածներու և նմանեաց, որ կը խօսին մասնաւորապէս կամ անուղղաբար հայոց վրա,—զանց չընելով տալ նաև անոնց համառօտ ամփոփումն և կամ հատուածիկը։ 2—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ԼԷՕ
ՄԷԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ
(Պատմական վէպ, 755 երես)
Գինը 1 ՌՈՒԲ. 30 ԿՕՊԷԿ (ոսկեկազմ 2 րուբլի)
Ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—հեղինակի մօտ («Մշակի» խմբագրատանը) և Կենտրոնական գրավաճառանոցում։ ՇՈՒՇՈՒՄ—Բագրատ Տէր-Սահակեանցի գրավաճառանոցում։—ԲԱԳՒՈՒՄ պ. Ներսէս Դուլթեանցի մօտ, Ա. Ի. Աղամօվի գրասենեակում։
Հեղինակի հասցէն ТИФЛИСЪ, редакція „Мшакъ“. 4—10

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 19 Марта 1899 г. Типографія Грузинск. Издат. Т—ва, Лорисъ-Мелик. ул. № 13.